

Relationship Between Ethical Reasoning and Professional Values among Nursing Students

Parisa Hajilo¹ , Mohammad Torabi^{2,*} , Mahsa Eslamipناه¹

¹ Undergraduate Student of Operating Room, Nahavand School of Paramedical Sciences, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

² Assistant Professor, Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

Article history:

Received: 05 July 2021

Revised: 10 August 2021

Accepted: 02 October 2021

ePublished: 20 March 2022

*Corresponding author:

Mohammad Torabi,
Department of Nursing,
Hamadan University of
Medical Sciences, Hamadan,
Iran.

Email: mo.torabi@umsh.ac.ir

Abstract

Background and Objective: In nursing, an appropriate level of ethical reasoning leads to the provision of better quality care to patients and an increase in job satisfaction among nurses. Professional values are important parts of this profession, and nurses are obliged to adjust their activities in accordance with these values. This study aimed to investigate the level of ethical reasoning and attitude of professional values in final year nursing students of Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran, in 2020.

Materials and Methods: The present descriptive cross-sectional study was performed on 125 senior undergraduate nursing students by census method. The data collection tool was a three-part questionnaire consisting of a demographic information form, Nursing Dilemma Test, and Nurses Professional Values Scale-Revised Questionnaire. Questionnaires were distributed in person and electronically. Data analysis was performed in SPSS 26 software.

Results: Data analysis showed that there was no significant relationship between ethical reasoning and professional values ($r=0.023$, $P=0.79$). The mean score of students' moral reasoning was reported to be above average (46.4 ± 6.84). Moreover, the mean score of students' professional values was obtained at a desirable level (96.84 ± 9.28).

Conclusion: Although there was no significant relationship between students' moral reasoning and professional values, to raise the level of moral reasoning and institutionalize professional values in students, it is essential to have an educational plan in college.

Keywords: Ethical Reasoning; Nursing Students; Professional Values

Extended Abstract

Background and Objective

Ethics in nursing is one of the most important issues in this profession. Given that nurses are increasingly faced with moral dilemmas daily, reasoning in ethical decision-making is an inseparable part of this profession. On the other hand, advances in technology and the development of nursing plans pose complex ethical challenges for nurses, which, if not properly responded to, can have a detrimental effect on nurses in clinical decision-making.

Ethical reasoning is a part of the moral decision-making process that shows the ability of an individual to judge and make correct and logical decisions in the face of moral problems. In other words, moral reasoning is the ability of an individual to choose the appropriate solution based on knowledge and conscience among several solutions. In nursing, an appropriate level of ethical reasoning leads to the provision of better quality care to patients and an increase in job satisfaction among nurses. Professional values are important parts of this profession, and nurses are obliged to adjust their activities in accordance with these values. This study aimed to investigate the level of ethical reasoning and attitude toward professional values among the final year nursing students of Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran, in 2020.

Materials and Methods

The present descriptive cross-sectional study was performed on 125 senior undergraduate nursing students by census method. Final year nurses were selected due to their greater presence in clinical settings and facing more ethical challenges compared to younger students. Informed consent was obtained from all participants and they were assured about the confidentiality of their personal information. The required data were collected through a three-part questionnaire consisting of a demographic information form, Nursing Dilemma Test, and Nurses Professional Values Scale-Revised. Questionnaires were distributed in person and electronically. Data analysis was performed in SPSS 26 software.

Results

Data analysis showed that there was no significant relationship between ethical reasoning and professional values ($r=0.023$, $P=0.79$). The mean score of students' moral reasoning was reported to be above average (46.4 ± 6.84). Moreover, the mean score of students'

professional values was obtained at a desirable level (96.84 ± 9.28). Out of all participants, 30 (9 male and 21 female) students intended to change majors. According to the findings, the total score of students' moral reasoning was 46.4 ± 6.84 with minimum and maximum scores of 30 and 60, indicating that students on the verge of moral education showed the necessary skills to deal with and solve moral problems in the environment. The mean score of participants' practical considerations was estimated at 23.4 ± 08.72 with minimum and maximum scores of 12 and 3, which showed most of the environmental factors and organizational climate for moral decision-making and clinical activities of students.

Conclusion

The results of the present study indicated that there was no significant relationship between ethical reasoning and professional values among nursing students. An extensive search of databases and literature reviews failed to find a study that directly measured the relationship between ethical reasoning and professional values. However, by examining different studies, it is possible to identify environmental factors and contexts related to each of them and create a suitable context for promoting professional values and acquiring ethical decision-making skills in the challenges of clinical settings. The findings of the present study revealed that the level of moral reasoning was above average among nursing students. Accordingly, nurses adhere to the ethical concepts of their profession and have relatively good moral development, their actions are guided by ethical principles, and they take actions based on patients' benefits, equal rights, and justice establishment. According to the results of the present study, although no significant relationship was found between the moral reasoning of nursing students and their professional values, the students had an appropriate level of moral reasoning and good knowledge of the values related to their profession. By identifying the factors affecting these two variables, it is possible to provide a good ground for promoting professional values and the ability of students' moral reasoning on the eve of graduation and play a role in improving the quality of patient care services. Although there was no significant relationship between students' moral reasoning and professional values, to raise the level of moral reasoning and institutionalize professional values in students, it is essential to have an educational plan in college.

ارتباط بین استدلال اخلاقی و ارزش‌های حرفه‌ای در دانشجویان پرستاری

پریسا حاجیلو^۱ , محمد ترابی^{۲*} , مهسا اسلامی پناه^۱

^۱ دانشجوی کارشناسی اتاق عمل، دانشکده پیراپزشکی نهاوند، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

^۲ استادیار، گروه پرستاری، دانشکده علوم پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

چکیده

سابقه و هدف: در حرفه پرستاری، وجود سطح مناسبی از استدلال اخلاقی موجب ارائه مراقبت‌های باکیفیت‌تر به بیماران و افزایش رضایت شغلی در پرستاران می‌شود. از طرفی ارزش‌های حرفه‌ای بخش مهمی از این حرفه را تشکیل می‌دهند که پرستاران موظف هستند فعالیت‌های خود را متناسب با این ارزش‌ها تنظیم کنند. پژوهش حاضر با هدف بررسی سطح استدلال اخلاقی و نگرش ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان سال آخر پرستاری مقطع کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی استان همدان در سال ۱۳۹۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک پژوهش توصیفی-مقطعی است که روی ۱۲۵ نفر از دانشجویان سال آخر پرستاری در مقطع کارشناسی با روش سرشماری انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه سه قسمتی شامل فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی، پرسش‌نامه آزمون معضلات اخلاقی (NDT) و پرسش‌نامه ارزش‌های حرفه‌ای پرستاری (NPVS-R) بود. پرسش‌نامه‌ها به صورت حضوری و الکترونیکی توزیع شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ انجام شد.

یافته‌ها: تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد بین استدلال اخلاقی و ارزش‌های حرفه‌ای رابطه معناداری وجود ندارد (۰/۷۹ P، ۰/۰۲۳ r). میانگین نمره استدلال اخلاقی دانشجویان بیشتر از سطح متوسط گزارش شد (۴۶/۴ ± ۶/۸۴). همچنین میانگین نمره ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان در سطح مطلوبی گزارش شد (۹۶/۸۴ ± ۹/۲۸).

نتیجه‌گیری: اگرچه بین استدلال اخلاقی و ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان رابطه معناداری مشاهده نشد، به‌منظور ارتقای سطح استدلال اخلاقی و نهادینه کردن ارزش‌های حرفه‌ای در دانشجویان، داشتن برنامه‌ریزی آموزشی در دانشکده ضروری است.

واژگان کلیدی: ارزش‌های حرفه‌ای؛ استدلال اخلاقی؛ دانشجویان پرستاری

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۱۵

تاریخ ویرایش مقاله: ۱۴۰۰/۰۵/۱۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۱۰

تاریخ انتشار مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۲۹

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

* نویسنده مسئول: محمد ترابی، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

ایمیل: mo.torabi@umsh.ac.ir

استناد: حاجیلو، پریسا؛ ترابی، محمد؛ اسلامی پناه، مهسا. ارتباط بین استدلال اخلاقی و ارزش‌های حرفه‌ای در دانشجویان پرستاری. مجله مراقبت پرستاری و مامایی ابن سینا، زمستان ۱۴۰۰؛ ۳۰(۱): ۱۱-۱.

مقدمه

صورت عدم واکنش مناسب با این موضوعات، تأثیرات مخربی بر توانایی پرستاران در تصمیم‌گیری‌های بالینی می‌گذارد [۱]. با توجه به موقعیت شغلی پرستاران و سروکار داشتن آن‌ها با جان و مال مردم، ارائه مراقبت مطلوب و اخلاقی به بیماران و داشتن سطح مناسبی از استدلال اخلاقی در آن‌ها ضروری است [۴]. از جمله معضلات اخلاقی در حرفه پرستاری می‌توان به ترس از قوانین سازمانی و الزام اجرای دستورات پزشکی، مراقبت از بیماران در مرحله پایانی زندگی، درمان ناکافی و نامناسب و نبود تناسب بین عملکرد پرستاران و ایدئال‌های مراقبتی اشاره کرد [۵].

اخلاق در پرستاری از جمله مهم‌ترین موضوعات در عملکرد حرفه پرستاری است [۱]. شاید در نگاه اول این‌طور به نظر بیاید که فعالیت‌های بالینی پرستاران از اخلاق جداست، در صورتی که این دو از هم جدا نیستند و هر دو لازمه کار در حرفه پرستاری است [۲]. از آنجاکه پرستاران روزانه با معضلات اخلاقی بسیاری مواجه می‌شوند، توانایی استدلال در تصمیم‌گیری اخلاقی بخش جدایی‌ناپذیری از این حرفه محسوب می‌شود [۳]. از سوی دیگر، پیشرفت فناوری و گسترش نقش‌های پرستاری موجب بروز چالش‌های اخلاقی پیچیده‌ای برای پرستاران شده است که در

به رشد ارزش‌های شخصی منجر می‌شوند [۱۹]. طبق نتایج، عوامل متعددی اعم از فرهنگ و آموزش حرفه‌ای [۱۴] و عقاید شخصی و مذهب [۲۰]، تأثیر بسزایی در شکل‌گیری این ارزش‌ها دارند. به عبارتی دیگر، تفاوت در ارزش‌های حرفه‌ای ممکن است به تفاوت جوامع در اولویت‌بندی ارزش‌های اصلی بر اساس اوضاع فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و مذهبی مربوط باشد [۲۱]. لذا با توجه به اهمیت استدلال اخلاقی و نگرش ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان پرستاری و محدود بودن مطالعات انجام‌شده در این زمینه، مطالعه حاضر با هدف بررسی ارتباط بین استدلال اخلاقی و نگرش ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان سال آخر پرستاری مقطع کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی استان همدان در سال ۱۳۹۹ انجام شد.

روش کار

مطالعه حاضر نوعی پژوهش توصیفی-مقطعی است که در سال ۱۳۹۹ روی دانشجویان سال آخر پرستاری در مقطع کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی همدان انجام شد. روش نمونه‌گیری این پژوهش به صورت سرشماری بود. بدین ترتیب از تمام دانشجویان سال آخر پرستاری دانشگاه علوم پزشکی همدان برای مشارکت در این پژوهش دعوت شد. دانشجویان پرستاری سال آخر به دلیل حضور بیشتر در محیط‌های بالینی و مواجهه با چالش‌های اخلاقی بیشتر، در مقایسه با دانشجویان سال‌های پایین‌تر، انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه عبارت بودند از: دانشجویی سال آخر پرستاری در مقطع کارشناسی و داشتن رضایت کامل برای ورود به مطالعه. معیارهای خروج از این مطالعه نیز شامل تکمیل ناقص پرسش‌نامه و میهمان بودن دانشجویان بود. با توجه به معیارهای مطالعه، از ۱۴۲ نفر مشارکت‌کننده واجد شرایط، ۱۲۵ نفر از دانشجویان وارد مطالعه شدند و پرسش‌نامه را تکمیل کردند. پژوهشگر بعد از گرفتن مجوز از کمیته اخلاق دانشگاه، پرسش‌نامه‌ها را در محیط بالین یا خوابگاه در اختیار دانشجویان واجد شرایط قرار داد. همچنین برای دسترسی و امکان مشارکت بیشتر دانشجویان، لینک الکترونیکی پرسش‌نامه در اختیار آن‌ها قرار گرفت. در ابتدای پرسش‌نامه درباره اهداف و اهمیت پژوهش و نحوه تکمیل پرسش‌نامه توضیحات مختصری ارائه شد. همچنین از تمامی شرکت‌کنندگان رضایت‌نامه کتبی و آگاهانه گرفته و به آن‌ها اطمینان داده شد تمامی اطلاعات فردی آنان محرمانه خواهد ماند. در مطالعه حاضر، ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه سه قسمتی بود. بخش اول پرسش‌نامه، فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی بود که دربرگیرنده اطلاعات دموگرافیک مشارکت‌کنندگان (جنسیت، سن، وضعیت تأهل و میزان علاقه به رشته پرستاری) بود. در بخش دوم، از ابزار بررسی سطح استدلال اخلاقی پرستاران (Nursing Dilemma Test: NDT) استفاده شد که بر مبنای نظریه رشد اخلاقی Kohlberg تدوین شده است [۲۲]. این پرسش‌نامه از ۶ سناریوی چالش اخلاقی تشکیل شده است (نوزاد

استدلال اخلاقی بخشی از فرایند تصمیم‌گیری اخلاقی است که توانایی فرد را برای قضاوت و تصمیم‌گیری درست و منطقی در مواجهه با معضلات اخلاقی نشان می‌دهد [۶]. به عبارتی دیگر، استدلال اخلاقی توانایی فرد در انتخاب راه‌حلی مناسب بر اساس دانش و وجدان از بین چندین راه‌حل است [۷]. روند استدلال اخلاقی پرستاران تحت تأثیر عوامل مختلف شخصی و زمینه‌ای است که بر نحوه تصمیم‌گیری اخلاقی آن‌ها تأثیر دارد. ارزش‌ها، اعتقادات، تجربه‌ها، دانش و مهارت‌های پرستاران به‌عنوان عوامل شخصی و نظرات و انتظارات سایر پرستاران، پزشکان و خانواده بیماران به‌عنوان عوامل زمینه‌ای بر نحوه استدلال اخلاقی پرستاران تأثیر می‌گذارد [۸].

مطابق با نتایج مطالعات، آموزش نیز از جمله عوامل تأثیرگذار بر نحوه استدلال اخلاقی پرستاران به شمار می‌آید [۵]. از سوی دیگر، افزایش سال‌های تحصیل، تأثیر مثبتی بر استدلال اخلاقی پرستاران دارد [۸]. نتایج مطالعات نشان داده‌اند دانشجویان پرستاری با ورود به محیط کار و بالین، با مشکلات و معضلات اخلاقی متعددی روبه‌رو می‌شوند که این معضلات بر نحوه استدلال اخلاقی آن‌ها تأثیر می‌گذارد [۹]. دانشجویان پرستاری امروز، پرستاران آینده در سیستم سلامت هستند که نیازمند توانایی حل مسائل اخلاقی هستند [۱۰]. با وجود آگاهی دانشجویان پرستاری از اصول اخلاقی، به علت راهنمایی کم آن‌ها در محیط‌های بالینی، نمی‌توانند در عمل این اصول را به‌درستی به کار گیرند [۱۱]. از سویی دیگر، عوامل متعددی اعم از نابرابری در دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی، تخصیص ناکافی منابع و کمبود نیرو از عوامل اصلی ایجاد مشکلات اخلاقی در دانشجویان پرستاری است [۱۲]. Kim و همکاران (۲۰۰۷) در بررسی استدلال اخلاقی پرستاران و دانشجویان پرستاری کره‌ای اظهار کردند که دانشجویان پرستاری نسبت به پرستاران احساس ناتوانی بیشتری در حل معضلات اخلاقی دارند [۱۳]. از آنجاکه رشته پرستاری تنها دربرگیرنده دانش‌های علمی نیست، بلکه بر اساس ارزش‌های انسانی شکل گرفته است و ارزش‌های حرفه‌ای بخش مهم و عمده این حرفه را تشکیل می‌دهند [۱۴]، آگاهی کامل دانشجویان پرستاری در زمینه این ارزش‌ها به‌منظور ارائه مراقبت‌های اخلاقی و نحوه استدلال اخلاقی در شرایط گوناگون ضروری است [۱۵]. این ارزش‌ها چارچوب عملکرد پرستاری هستند که بر اساس تجربیات فردی افراد آموخته و سپس اصلاح می‌شوند و در نهایت به الگوهای رفتاری منجر می‌شوند که نقش تسهیل‌کننده‌ای در تصمیم‌گیری اخلاقی پرستاران دارند [۱۶].

رشد ارزش‌های حرفه‌ای در دانشجویان نیز از زمان ورود آن‌ها به دانشگاه شروع و در طول دوره آموزشی ادامه دارد [۱۷]. طبق مطالعات انجام‌شده، بین ارزش‌های شغلی و شخصی پرستاران ارتباط معناداری وجود دارد [۱۸]. به‌طوری‌که این ارزش‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای در ایجاد پیامدهای مثبت فردی و اجتماعی دارند و

سؤال با مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای به صورت بی‌اهمیت (نمره ۱)، کم‌اهمیت (نمره ۲)، نسبتاً مهم (نمره ۳)، مهم (نمره ۴) و بسیار مهم (نمره ۵) در نظر گرفته شده است. در این پرسش‌نامه، حداقل و حداکثر نمره به ترتیب ۲۶ و ۱۳۰ است. نمره بیشتر حاکی از آشنایی بیشتر دانشجویان با ارزش‌های حرفه‌ای است. در نمره‌دهی، نمره کمتر از ۴۳ نشان‌دهنده ارزش‌های حرفه‌ای در سطح پایین، بین ۴۳ تا ۸۶ ارزش‌های حرفه‌ای متوسط و بیشتر از ۸۶ ارزش‌های حرفه‌ای در سطح بالاست. Weis (۲۰۰۹) با بررسی روایی و پایایی این پرسش‌نامه بیان کرد که روایی آن مناسب و پایایی با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ است [۲۶]. همچنین در ایران، شاری‌نیا و همکاران (۱۳۹۷) روایی و پایایی آن را تأیید کردند و ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۸۹ به دست آوردند [۱۵].

با وجود تأیید روایی و پایایی این پرسش‌نامه، در مطالعه حاضر روایی آن بر اساس نظر ۱۰ نفر از اساتید اخلاق دانشگاه علوم پزشکی همدان نیز تأیید شد و برای تأیید پایایی درونی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده و عدد آن ۰/۹ گزارش شد. همچنین برای ثبات پرسش‌نامه از روش تست مجدد استفاده و عدد آن ۰/۸۲ گزارش شد. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ تجزیه و تحلیل شد. از آمار توصیفی (فراوانی و درصد، میانگین، انحراف معیار) و آمار تحلیلی (رگرسیون خطی، تی مستقل و آزمون همبستگی پیرسون) برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. نرمال بودن داده‌ها نیز با آزمون کولموگروف-اسمیرنوف بررسی شد.

نتایج

در پژوهش حاضر ۱۲۵ نفر از دانشجویان پرستاری سال آخر مقطع کارشناسی استان همدان (دانشکده پرستاری همدان، ملایر و نهاوند) شرکت داشتند. دامنه سنی مشارکت‌کنندگان ۲۲ تا ۲۸ سال بود. میانگین سنی آن‌ها $22 \pm 1/46$ سال گزارش شد. اغلب شرکت‌کنندگان زن (۵۸/۴ درصد) و مجرد (۹۶ درصد) بودند. میانگین نمره میزان علاقه مشارکت‌کنندگان به رشته تحصیلی خود (دامنه ۱۰-۰) $6/14 \pm 2/7$ گزارش شد (جدول ۱). از بین تمام مشارکت‌کنندگان، ۳۰ نفر (۹ دانشجوی آقا و ۲۱ دانشجوی خانم) قصد تغییر رشته داشتند. طبق یافته‌ها، میانگین نمره کل استدلال اخلاقی دانشجویان $46/4 \pm 8/4$ با حداقل و حداکثر نمره ۳۰ و ۶۰ گزارش شد که نشان می‌دهد دانشجویان در آستانه فارغ‌التحصیلی استدلال اخلاقی مطلوبی دارند و مهارت‌های لازم را برای مواجهه و حل معضلات اخلاقی حاکم بر محیط‌های بالینی کسب کرده‌اند. میانگین نمره ملاحظات عملی آن‌ها $23/4 \pm 0/8/72$ با حداقل و حداکثر نمره ۱۲ و ۳۱ گزارش شد که نشان‌دهنده اهمیت زیاد عوامل محیطی و جو سازمانی برای تصمیم‌گیری اخلاقی و فعالیت‌های بالینی دانشجویان است. همچنین میانگین نمره میزان مواجهه دانشجویان با موقعیت‌های مشابه $18/2 \pm 2/4$ گزارش شد که نشان‌دهنده عدم آشنایی مشارکت‌کنندگان با موقعیت‌های

مبتلا به نقص عضو، تجویز اجباری دارو، درخواست بیمار برای پایان دادن به زندگی خود، ورود پرستار جدید به سیستم، اشتباه دارویی، مراقبت در مراحل انتهایی زندگی). به دنبال هر سناریو سه سری سؤال مطرح می‌شود. سؤالات بخش اول درباره نوع واکنش پرستار با موقعیت فرضی است که به صورت «صحیح، غلط و نمی‌تواند تصمیم بگیرد» بیان شده است. بخش دوم هر سناریو حاوی ۶ گزینه است که از شرکت‌کننده خواسته می‌شود آن‌ها را از نظر اهمیت اولویت‌بندی کند. گزینه‌های ۵ و ۶ در این اولویت‌بندی مربوط به سطح استدلال اخلاقی (Nursing Principled Thinking: NP) و یک گزینه دیگر، نشان‌دهنده ملاحظات عملی پرستاران (Practical Considerations: PC) است. هرچه گزینه ۵ و ۶ در اولویت بالاتری انتخاب شوند، نمره استدلال اخلاقی بالاتر خواهد بود. در نهایت در هر سناریو، فرد عددی بین ۳ تا ۱۱ را کسب می‌کند و از مجموع ۶ سناریو حداقل و حداکثر نمره NP فرد بین ۱۸ تا ۶۶ خواهد بود. نمره ملاحظات عملی (PC) نشان‌دهنده میزان تأثیرگذاری عوامل محیطی و قوانین سازمانی در تصمیم‌گیری اخلاقی فرد است که در هر سناریو عددی بین ۱ تا ۶ است. به طوری که اگر فرد گزینه مربوط به ملاحظات عملی را در اولویت اول خود قرار دهد، نمره ۶ و اگر در اولویت آخر خود قرار دهد نمره ۱ را کسب خواهد کرد. در هر سناریو نمره ملاحظات عملی شرکت‌کننده برحسب اولویت‌بندی آن‌ها، عددی بین ۱ تا ۶ است که در کل ۶ سناریو، مجموعه ملاحظات عملی فرد بین ۶ تا ۳۶ متغیر است.

بخش سوم هر سناریو مربوط به میزان آشنایی و مواجهه پرستار با آن سناریو است که بر اساس مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای رتبه‌بندی شده است. نمره بین ۶ تا ۱۷ نشان‌دهنده مواجهه قبلی با سناریو و نمره ۱۸ تا ۳۰ نشان‌دهنده عدم آشنایی و مواجهه قبلی پرستار با معضل مشابه است. برهانی و همکاران (۱۳۹۳) اعتبار این پرسش‌نامه را بررسی و پایایی آن را ۰/۸۲ گزارش کردند [۲۳]. زیرک و همکاران (۱۳۹۸) ترجمه و روایی صوری و محتوایی این پرسش‌نامه را انجام دادند و پایایی آن را به روش بازآزمایی تأیید و ضریب همبستگی آن را ۰/۹۵ گزارش کردند [۶]. در مطالعه حاضر نیز روایی و پایایی این پرسش‌نامه بررسی شد و روایی آن بر اساس نظر ۱۰ نفر از اساتید اخلاق دانشگاه علوم پزشکی همدان تأیید شد. پایایی آن نیز با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمد.

بخش سوم شامل پرسش‌نامه ارزش‌های حرفه‌ای پرستاری (Nurses Professional Values Scale- Revised: NPVS-R) است که اولین بار Weis و Schank در سال ۲۰۰۰ آن را طراحی کردند [۲۴]. در ایران نیز پروان و همکاران (۱۳۹۱) اولین بار از این پرسش‌نامه به منظور بررسی دیدگاه دانشجویان پرستاری در زمینه ارزش‌های حرفه‌ای استفاده کردند [۲۵]. پرسش‌نامه مذکور شامل ۲۶ گویه است که تمامی آن‌ها از کدهای اخلاق حرفه‌ای گرفته شده و شامل ۵ بعد مراقبت (۹ سؤال)، عمل‌گرایی (۵ سؤال)، اعتماد (۵ سؤال)، حرفه‌ای شدن (۴ سؤال) و عدالت (۳ سؤال) است. نمره هر

جدول ۱: میانگین نمرات استدلال اخلاقی، ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان/ فراوانی اطلاعات دموگرافیک و همبستگی آن‌ها با متغیرهای اصلی پژوهش

ارزش‌های حرفه‌ای		استدلال اخلاقی		میانگین نمرات متغیرها	
۹۶/۹±۸۴/۲۸		۴۶/۴۶±۸۴			
P	انحراف معیار±میانگین	P	انحراف معیار±میانگین	فراوانی (درصد)	متغیر
۰/۴۶۱	۸±۹۷/۸۷	۰/۱۵۵	۴۵/۶±۳۶/۶۳	(۴۱/۶)۵۲	مرد
	۹۶/۹±۳۲/۵۹		۴۷/۶±۱۳/۹۴	(۵۸/۴)۷۳	زن
۰/۱۱۹	۹۶/۹±۵۸/۳	۰/۷۴۰	۴۶/۶±۴۴/۹۴	(۹۶)۱۲۰	مجرد
	۱۰۳/۶±۲/۲		۴۵/۳±۴/۹۱	(۴)۵	متاهل
۰/۴۳۱	۹۶/۹±۰۲/۵۹	۰/۰۰۳	۴۴/۶±۱۲/۱۸	(۳۸/۴)۴۸	نمره کمتر از ۵
	۹۷/۹±۳۶/۵۹		۴۷/۶±۸۱/۲۱	(۶۱/۶)۷۷	نمره ۵ تا ۱۰

*آزمون تی

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد بین میانگین نمره کل ارزش‌های حرفه‌ای و استدلال اخلاقی دانشجویان رابطه معناداری وجود ندارد ($P=0/796$ ، $r=0/023$)؛ اما بین ارزش‌های حرفه‌ای و ملاحظات عملی رابطه معکوس و معناداری یافت شد ($P=0/004$ ، $r=-0/25$). همچنین بین هیچ‌یک از ابعاد مختلف ارزش‌های حرفه‌ای و استدلال اخلاقی، ملاحظات عملی و میزان مواجهه با شرایط مشابه رابطه معناداری مشاهده نشد (جدول ۲). از دید دانشجویان پرستاری، بعد مراقبت و مؤلفه حفظ اسرار بیماران در اولویت ارزش‌های حرفه‌ای قرار دارد و کمترین اهمیت مربوط به بعد عدالت و مؤلفه حفظ سلامت و امنیت عموم بود (جدول ۲). با استفاده از مدل رگرسیون خطی، متغیرهای پیش‌بینی‌کننده استدلال اخلاقی بررسی شد که هیچ‌یک از متغیرهای مستقل (ارزش‌های حرفه‌ای و ابعاد آن، ملاحظات عملی، جنسیت و علاقه‌مندی به رشته) ارتباط معناداری با استدلال اخلاقی نداشتند (جدول ۳ و ۴). در بین سناریوهای اخلاقی، بیشترین پاسخ صحیح

ذکر شده در پرسش‌نامه Kohlberg است. تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه ارزش‌های حرفه‌ای نشان می‌دهد میانگین نمره کل ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان (دامنه ۱۱۴-۶۴) $96/84 \pm 9/28$ است. لذا دانشجویان آگاهی زیادی از ارزش‌های مرتبط با حرفه خود دارند و عملکرد خود را در چارچوب اصول اخلاقی هدایت می‌کنند (جدول ۱). با استفاده از آزمون تی مستقل، همبستگی بین اطلاعات دموگرافیک مشارکت‌کنندگان با استدلال اخلاقی، ملاحظات عملی و ارزش‌های حرفه‌ای نشان داد تنها بین میزان علاقه‌مندی دانشجویان به رشته پرستاری با میانگین نمره استدلال اخلاقی ارتباط معنی‌داری وجود دارد. به طوری که دانشجویانی که نمره میانگین علاقه‌مندی‌شان به رشته تحصیلی بیشتر از حد متوسط بود، نمره میانگین استدلال اخلاقی بیشتری داشتند ($47/81 \pm 6/21$). دیگر ویژگی‌های فردی دانشجویان ارتباط معناداری با استدلال اخلاقی، ملاحظات عملی و ارزش‌های حرفه‌ای نداشت (جدول ۱).

جدول ۲: همبستگی بین ابعاد مختلف ارزش‌های حرفه‌ای و مؤلفه‌های آزمون معضل اخلاقی NDT

مؤلفه‌های آزمون NDT			ارزش‌های حرفه‌ای			
مواجهه (F)	ملاحظات عملی (PC)	استدلال اخلاقی (NP)	کمترین انحراف معیار±میانگین	بیشترین	بیشترین	ابعاد
$r=-0/035$ $P=0/702$	$r=-0/251$ $P=0/004$	$r=0/023$ $P=0/796$				
$r=0/004$ $P=0/965$	$r=-0/164$ $P=0/067$	$r=0/111$ $P=0/218$	۳۴/۳۶±۳/۸۵	۲۱	۴۲	مراقبت
$r=0/003$ $P=0/972$	$r=-0/222$ $P=0/013$	$r=0/065$ $P=0/471$	۱۷/۳۷±۲/۱۷	۱۲	۲۵	عمل‌گرایی
$r=-0/159$ $P=0/076$	$r=-0/294$ $P=0/009$	$r=-0/099$ $P=0/273$	۱۸/۷۸±۳/۶۰	۱۳	۲۵	اعتماد
$r=0/042$ $P=0/629$	$r=-0/126$ $P=0/162$	$r=-0/155$ $P=0/084$	۱۴/۴۲±۲/۲۲	۹	۱۹	حرفه‌ای شدن
$r=0/028$ $P=0/761$	$r=0/023$ $P=0/796$	$r=-0/121$ $P=0/179$	۱۱/۸۹±۱/۸۱	۸	۱۵	عدالت

* آزمون همبستگی پیرسون

جدول ۳: خلاصه مدل رگرسیون خطی استاندارد

SD	Adjusted R ²	R ² (%)	R	مدل رگرسیون
۶/۳۵	۰/۱۳۸	۰/۲۰۱	۰/۴۴۱	

جدول ۴: تحلیل رگرسیون خطی چندگانه با متغیر وابسته استدلال اخلاقی

P	t	ضریب بتا استاندارد شده	ضریب بتا استاندارد شده (SD)	
۰/۰۰۰	۳/۲۶	-	(۷/۵۴) ۲۹/۳۴	ضریب ثابت
۰/۴۳	۲/۴۷	۰/۰۷	(۱/۲۴) ۰/۹۷	جنسیت
۰/۱۱	۱/۵۳	۰/۱۳	(۰/۲۳) ۰/۳۴	علاقه‌مندی به رشته
۰/۱۰	-۱/۳۴	۰/۱۲	(۰/۱۳) -۰/۱۸	ملاحظات عملی
۰/۹۶	۰/۰۷	۰/۰۱	(۰/۱۸) ۰/۰۱۲	ارزش حرفه‌ای
۰/۱۴	۱/۴۶	۰/۱۵	(۰/۲۱) ۰/۲۳	بعد مراقبت
۰/۶۶	۰/۴۳	۰/۰۴	(۰/۲۸) ۰/۱۲	بعد عمل‌گرایی
۰/۲۲	-۱/۲۳	-۰/۱۳	(۰/۲۲) -۰/۳۱	بعد اعتماد
۰/۰۹	-۲/۲۶	-۰/۲۳	(۰/۳۲) -۰/۷۱	بعد حرفه‌ای شدن
۰/۰۸	۱/۷۲	۰/۱۸	(۰/۴۱) ۰/۷۳	بعد عدالت

شماره ۶ (باید به سؤالات بیمار صادقانه پاسخ دهد) گزارش شد (جدول ۵).
 ۹۹ (پاسخ) مربوط به سناریوی شماره ۳ (باید تنفس مصنوعی را آغاز کند) و کمترین پاسخ صحیح (۳۲ پاسخ) مربوط به سناریوی

جدول ۵: پاسخ دانشجویان پرستاری به بخش اول سناریوهای اخلاقی آزمون NDT

سناریوها	گزینه‌های هر سناریو	میزان پاسخ دانشجویان
سناریو ۱: نوزاد با آنومالی شدید	باید کودک را احیا کند.	۸۳ (۶۶/۱۴)
	نباید کودک را احیا کند.	۵ (۴٪)
سناریو ۲: اجبار دارویی	نمی‌تواند در این زمینه تصمیم بگیرد.	۳۷ (۲۹/۱۶)
	باید دارو را به اجبار تزریق کند.	۶۹ (۵۵/۱۲)
سناریو ۳: درخواست بیمار برای مرگ	نباید دارو را به اجبار تزریق کند.	۴۲ (۳۳/۱۶)
	نمی‌تواند در این زمینه تصمیم بگیرد.	۱۴ (۱۱/۲)
سناریو ۴: ورود پرستار جدید به بخش	باید تنفس مصنوعی را آغاز کند.	۹۹ (۷۹/۱۲)
	نباید تنفس مصنوعی را آغاز کند.	۳ (۲/۴)
سناریو ۵: اشتباه دارویی	نمی‌تواند تصمیم بگیرد.	۲۳ (۱۸/۱۴)
	باید زمانی را به آشناسازی پرستار با بخش اختصاص دهد.	۵۷ (۴۵/۱۶)
سناریو ۶: مراقبت مراحل انتهایی زندگی	نباید زمانی را به آشناسازی پرستار جدید اختصاص دهد.	۵۱ (۴۰/۱۸)
	نمی‌تواند تصمیم بگیرد.	۱۷ (۱۳/۱۶)
	باید اشتباه دارویی خود را گزارش کند.	۹۶ (۷۶/۱۸)
	نباید اشتباه دارویی خود را گزارش کند.	۶ (۴/۱۸)
	نمی‌تواند تصمیم بگیرد.	۲۳ (۱۸/۱۴)
	باید به سؤالات بیمار صادقانه پاسخ دهد.	۳۲ (۲۵/۱۶)
	نباید به سؤالات بیمار صادقانه پاسخ دهد.	۴۸ (۳۸/۱۴)
	نمی‌تواند تصمیم بگیرد.	۴۵ (۳۶٪)

بحث

ایجاد کرد. یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهد سطح استدلال اخلاقی دانشجویان پرستاری بیشتر از حد متوسط است. به نوعی، آن‌ها به مفاهیم اخلاقی حرفه خود پایبند هستند و رشد اخلاقی نسبتاً خوبی دارند، اعمالشان مطابق با اصول اخلاقی هدایت می‌شود و در راستای سودرسانی به بیمار، تساوی حقوق و حفظ عدالت حرکت می‌کنند.

Kurt و همکاران (۲۰۱۳) سطح استدلال اخلاقی دانشجویان را بیشتر از حد متوسط گزارش کردند و یکی از دلایل اصلی آشفتگی،

نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد بین استدلال اخلاقی و ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان پرستاری ارتباط معناداری وجود ندارد. با جست‌وجوی گسترده در پایگاه‌های اطلاعاتی و بررسی متون، مطالعه‌ای یافت نشد که به‌طور مستقیم ارتباط بین استدلال اخلاقی و ارزش‌های حرفه‌ای را سنجیده باشد. اما با بررسی مطالعات مختلف می‌توان عوامل محیطی و زمینه‌ای مرتبط با هریک از آن‌ها را شناسایی و زمینه مناسبی را برای ارتقای ارزش‌های حرفه‌ای و کسب مهارت تصمیم‌گیری اخلاقی در چالش‌های محیط‌های بالینی

دانشجویان دارند. مشاهده میزان انعطاف و نوع عملکرد کارکنان در برخورد با چالش‌های اخلاقی موجب افزایش آگاهی و بهبود نگرش دانشجویان نسبت به قوانین سازمانی و ملاحظات بالینی می‌شود. امیری و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود ملاحظات عملی دانشجویان را بیشتر از سطح متوسط گزارش کردند که نتایج پژوهش حاضر را تأیید می‌کند [۲]. اما Sari و همکاران (۲۰۱۸) اظهار کردند که دانشجویان برای ارائه تصمیم اخلاقی، تأثیرپذیری کمتری از قوانین محیطی دارند و بیشتر عملکرد اخلاقی ارائه می‌دهند [۲۸].

میانگین نمره میزان مواجهه دانشجویان با موقعیت‌های مشابه بالا نشان می‌دهد دانشجویان با چالش‌های اخلاقی مشابه آشنایی کافی ندارند. این موضوع به دلیل وارد نشدن دانشجویان به محیط‌های بالینی و تجربه کم آن‌ها در مواجهه با موارد اخلاقی حرفه خود است. از آنجاکه پژوهش حاضر هنگام بحران کووید ۱۹ انجام شد، گاهی از حضور دانشجویان در برخی از بخش‌های بالینی ممانعت می‌شد که این مسئله مواجهه دانشجویان را با چالش‌های اخلاقی بیماران کاهش می‌دهد و روند تکامل استدلال اخلاقی آن‌ها را مخدوش می‌کند. همچنین با آموزش مجازی دروس تئوری، دانشجویان فرصت کافی را برای آشنایی با مسائل اخلاقی حرفه خود را نخواهند داشت و در عملکرد بالینی استرس زیادی را متحمل می‌شوند. نتایج نشان داده است دانشجویان برای آشنایی با معضله‌های اخلاقی محیط‌های بالینی نیازمند تجربه کاری زیادی هستند که در طول ترم‌های تحصیلی فرصت کافی برای آشنایی کامل با آن‌ها فراهم نمی‌شود [۲۸].

نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد میانگین نمره ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان در سطح بالایی است و ارزش‌های حرفه‌ای به‌عنوان عوامل انگیزشی بر رفتار و تصمیمات آن‌ها تأثیر دارد. در واقع دانشجویان قبل از ورود به محیط‌های بالینی، برای فعالیت‌های حرفه‌ای خود چارچوبی دارند که در موقعیت‌های مختلف با استناد بر آن‌ها عملکرد مطلوبی ارائه می‌دهند. مطالعه حسینی و همکاران (۱۳۹۱) با نتایج فوق همسو است. آن‌ها معتقدند برنامه‌ها و روش‌های آموزشی مناسب برای حفظ ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان قبل از ورود به محیط بالین ضروری است [۳۲].

شهریاری و همکاران (۲۰۱۴) اظهار کردند که رعایت ارزش‌های حرفه‌ای در عملکرد موجب بهبود کیفیت مراقبت‌های ارائه‌شده در محیط‌های بالینی می‌شود [۳۳].

بر اساس اولویت‌های گزارش‌شده از ابعاد ارزش‌های حرفه‌ای، دانشجویان توجه و اهمیت بیشتری به بعد مراقبت از بیماران دارند و مراقبت را بخش غالب حرفه خود تلقی می‌کنند. این مسئله میزان اهمیت مراقبت را در برنامه‌های آموزش پرستاری در دانشکده‌ها و محیط‌های بالینی نشان می‌دهد. در مطالعه Alfred و همکاران (۲۰۱۳)، هر دو گروه دانشجویان آمریکایی و تایوانی بعد مراقبت را در اولویت ارزش‌های حرفه‌ای خود قرار دادند [۳۴]. Lin و همکاران

استرس و افت سطح تفکرات اخلاقی را مواجهه مکرر پرستاران با تعارض‌های شغلی‌شان می‌دانند [۲۷]. اما Sari و همکاران (۲۰۱۸) معتقدند دانشجویان پرستاری در مواجهه با تنش‌های اخلاقی توانایی تصمیم‌گیری صحیح را ندارند و در شرایط بحرانی دچار تنیدگی اخلاقی می‌شوند [۲۸].

گروهی از محققان در مطالعات مختلفی سطح استدلال اخلاقی و عوامل زمینه‌ای مرتبط با آن را در دو گروه پرستاران و دانشجویان پرستاری سنجیدند. در مطالعات بدری گرگری و همکاران (۱۳۹۹)، میانگین نمره استدلال اخلاقی دانشجویان نسبت به پرستاران در سطح بالاتری گزارش شد. آن‌ها معتقدند بهسازی محیط‌های بالینی و تدوین برنامه‌های آموزشی مسائل اخلاقی در راستای ارتقای توانایی استدلال اخلاقی پرستاران بسیار حیاتی است [۲۹]. فضل‌جو و همکاران (۱۳۹۷) نیز بیان کردند که پرستاران در مقایسه با دانشجویان توانایی کافی برای تصمیم‌گیری اخلاقی را در چالش‌های حرفه خود ندارند و میانگین نمره استدلال اخلاقی کمتری در آن‌ها مشاهده شد [۳۰]. اما Baysal و همکاران (۲۰۱۹) اظهار کردند که استدلال اخلاقی پرستاران بخش انکولوژی در سطح مطلوبی است و آن‌ها با چالش‌های اخلاقی حرفه خود آشنا هستند [۳۱].

استدلال اخلاقی دانشجویان پس از ورود به حرفه کاری به دلیل عوامل محیطی همچون جو سازمانی، گرایش‌های مذهبی و زمینه‌های فرهنگی دستخوش تغییرات می‌شود. همچنین تغییر نگرش دانشجویان پس از ورود به محیط‌های بالینی به دلیل فشارهای ناشی از محیط کاری، ترس از دست دادن موقعیت شغلی خود قابل انکار نیست، حتی گاهی به دلیل حرکت در راستای منافع سازمانی و تبعیت از قوانین، الزام در اجرای دستورات پزشکی، ارزش‌ها و اصول اخلاقی خود را نادیده می‌گیرند [۳۰].

در مطالعه حاضر بین ملاحظات عملی و ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان رابطه معکوس و معناداری مشاهده شد. این بدان معناست دانشجویانی که ارزش‌های حرفه‌ای بیشتری دارند، در تصمیم‌گیری و تفکرات اخلاقی تحت تأثیر قوانین محیط و جو سازمانی نیستند و بیشتر عملکرد وجدانی ارائه می‌دهند. احتمالاً به دلیل وارد نشدن دانشجویان به محیط کار، آنان پایبندی زیادی به اصول اخلاقی خود دارند و در مقایسه با پرستاران با چالش‌های مرتبط با بیماران کمتر مواجه می‌شوند. چالش‌های محیط کار برای دانشجویان تازه‌کار دارد و آنان در استدلال اخلاقی بیماران درگیری عاطفی زیادی دارند.

ملاحظات عملی در مطالعه حاضر بیشتر از سطح میانگین گزارش شد که نشان می‌دهد دانشجویان در تصمیم‌گیری برای چالش‌های اخلاقی تا حدودی تحت تأثیر عوامل محیطی قرار دارند و به نوعی استدلال اخلاقی آن‌ها با اثرپذیری از قوانین محیط اتفاق می‌افتد. مربیان کارآموزی با پیگیری مسائل اخلاقی در محیط بالینی و تأکید بر اهمیت عملکرد اصولی و رضایت‌بخش، نقش بسزایی در فرایند استدلال آگاهانه توأم با ملاحظات بالینی

مؤثر بر آن در طول دوران تحصیل دانشجویان پرستاری نقش مهمی در ارتقای توانایی تصمیم‌گیری اخلاقی دانشجویان در مواجهه با چالش‌های اخلاقی خواهد داشت. بدین ترتیب، برای افزایش آگاهی و نهادینه شدن این ارزش‌ها، توسعه و تأکید بر ارزش‌های حرفه‌ای در محتوای آموزشی و حین آموزش‌های بالین برای دانشجویان پرستاری ضروری است.

محدودیت‌ها و پیشنهادات

جامعه پژوهش در این مطالعه به دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی همدان محدود بود که با روش سرشماری وارد مطالعه شدند. این موضوع ممکن است قدرت تعمیم‌پذیری یافته‌ها را کاهش دهد. از طرفی دیگر، به دلیل دسترسی محدود به دانشجویان در دوره پاندمی کووید ۱۹ که با تعطیلات مکرر و حضور مقطعی دانشجویان همراه بود، برای مشارکت بیشتر، لینک الکترونیکی پرسش‌نامه در اختیار دانشجویان قرار داده شد. لذا پیشنهاد می‌شود مطالعات با جامعه پژوهش گسترده‌تر و نمونه‌گیری تصادفی بعد از حضور دائمی دانشجویان در بالین انجام شود و عوامل مرتبط با استدلال اخلاقی و درک ارزش‌های حرفه در آن‌ها با وسعت بیشتری بررسی شود.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج پژوهش حاضر، اگرچه بین استدلال اخلاقی دانشجویان پرستاری و ارزش‌های حرفه‌ای آن‌ها رابطه معناداری یافت نشد، دانشجویان سطح مناسبی از استدلال اخلاقی و آگاهی مطلوبی از ارزش‌های مرتبط با حرفه خود داشتند. با شناسایی عوامل تأثیرگذار بر دو متغیر می‌توان زمینه مناسبی را برای ارتقای ارزش‌های حرفه‌ای و توانایی استدلال اخلاقی دانشجویان در آستانه فارغ‌التحصیلی فراهم کرد و در بهبود کیفیت خدمات مراقبتی به بیماران نقش داشت. با وجود اینکه دانشجویان پرستاری به دلایل مختلفی اعم از استرس، تجربه کم در محیط بالین و تخصیص ناکافی منابع با معضلات اخلاقی بسیاری روبه‌رو می‌شوند، در طول ترم‌های متوالی تا حدودی توانایی تصمیم‌گیری اخلاقی را در مواجهه با چالش‌های اخلاقی به دست می‌آورند. با توجه به اهمیت توانایی استدلال اخلاقی در دانشجویان پرستاری، شایسته است مسئولان دانشکده‌ها و مربیان بالین در این زمینه برنامه‌ریزی کنند و استراتژی‌های مؤثری را در زمینه آموزش مهارت‌های بالینی و عملکردی اخلاق محور پیاده سازند. همچنین گنجاندن مباحث مربوط به آشناسازی دانشجویان با ارزش‌های حرفه‌ای خود از جمله الزامات در آموزش‌های تئوری است تا دانشجویان پس از فارغ‌التحصیلی، شناخت کاملی از مسؤلیت‌های خود داشته باشند و بتوانند بر اساس ارزش‌های حرفه‌ای خود در شرایط مختلف تصمیم بگیرند. از سوی دیگر، می‌توان با برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه اخلاق پرستاری و ارزش‌های حرفه‌ای برای دانشجویان پرستاری، در راستای پیشرفت رفتارهای اخلاقی آن‌ها گام برداشت.

نیز بیشترین نمره میانگین ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان کشور تایوان را به بعد مراقبت اختصاص دادند که با نتایج پژوهش حاضر همسو است [۳۵]. در پژوهش حاضر، بعد عدالت کمترین میانگین نمرات و اولویت ارزشی را کسب کرد که در مطالعه حسینی و همکاران (۱۳۹۱) بعد عدالت در بالاترین اولویت ارزش‌های حرفه‌ای دانشجویان قرار داشت [۳۲]. تفاوت در اولویت‌های ارزش حرفه‌ای در مطالعه حاضر و سایر مطالعات نشان می‌دهد دانشجویان در آستانه فارغ‌التحصیلی، آگاهی لازم را از ابعاد ارزش‌های حرفه‌ای شغل خود ندارند و شفاف‌سازی اهمیت این ارزش‌ها در محتوای آموزشی دوران تحصیلی احساس می‌شود.

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد بین مشخصات فردی مشارکت‌کنندگان و هیچ‌یک از متغیرهای اصلی پژوهش از جمله ارزش‌های حرفه‌ای، استدلال اخلاقی و ملاحظات بالینی رابطه معناداری وجود ندارد. فضل‌جو و همکاران (۱۳۹۷) نیز در پژوهش خود بیان کردند اگرچه میانگین نمره استدلال اخلاقی در دانشجویان پرستاری ترم آخر بیشتر از سایر گروه‌هاست، بین هیچ‌یک از مشخصات دموگرافیک و استدلال اخلاقی دانشجویان رابطه معناداری وجود ندارد [۳۰]. زیرک و همکاران (۱۳۹۰) معتقدند مشخصات فردی-اجتماعی دانشجویان تأثیری در استدلال اخلاقی آن‌ها ندارد و ممکن است تصمیم‌گیری در روند درمان بیمار تابعی از عوامل محیطی، فرهنگی و سیاسی باشد [۶]. اما نتایج مطالعه پورچنگیزی و همکاران (۲۰۱۹) در بررسی مقایسه درک ارزش‌های حرفه‌ای بین دانشجویان و پرستاران نشان داد از بین متغیرهای جمعیت‌شناختی، تنها سن مشارکت‌کنندگان ارتباط مثبت و معناداری با درک ارزش‌های حرفه‌ای آن‌ها دارد و سایر عوامل ارتباط معناداری ندارند [۲۰]. نتایج این مطالعات نیز با مطالعه حاضر همخوانی دارد؛ چراکه اغلب دانشجویان در دامنه سنی مشخصی بودند.

نبود ارتباط معنادار بین ارزش‌های حرفه‌ای و ویژگی‌های فردی مشارکت‌کنندگان نشان می‌دهد دانشجویان صرف نظر از جنسیت، سن و عوامل فردی متفاوت، به دلیل حس انسان‌گرایانه و حفظ کرامت انسانی، ارزش‌های حرفه‌ای مشترکی دارند. نتایج مطالعه‌ای دیگر نشان داد پرستارانی که در کشورهای مختلف و با دیدگاه‌های متنوع فرهنگی تحصیل کرده‌اند، ارزش‌های اصلی یکسانی دارند که در تأیید نتایج فوق است [۳۴]. پایبندی به ارزش‌های حرفه‌ای و تکامل توانایی استدلال اخلاقی دانشجویان نقش مهمی در ارکان نظام سلامت برای قضاوت و تصمیم‌گیری صحیح و منطقی در مواجهه با چالش‌های اخلاقی و بهبود کیفیت خدمات مراقبتی پرستاران دارد. لذا انجام مطالعات مختلف در این زمینه این امکان را فراهم می‌کند دانشجویان آگاهی بیشتری از مشکلات اخلاقی حرفه خود به دست آورند و توانایی استدلال اخلاقی و یافتن راه‌حل اخلاقی مناسب را در موقعیت‌های چالش برانگیز کسب کنند. با توجه به اهمیت ارزش‌های حرفه‌ای در محیط‌های بالینی و ارتباط آن با عملکرد حرفه‌ای فرد، توجه به ارزش‌های حرفه و تعیین عوامل

مشارکت‌کنندگان و توضیح اهداف پژوهش، به آنان اطمینان داد تمامی اطلاعات فردی آن‌ها محرمانه خواهد ماند. به‌منظور حفظ گمنامی، در تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار کدهای عددی به هر مشارکت‌کننده اختصاص داده و صداقت و امانت‌داری در استفاده از منابع رعایت شد.

سهم نویسندگان

نویسندگان سهم مشترکی در نگارش مقاله داشته‌اند.

حمایت مالی

معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی حمایت مالی این طرح را به عهده داشته است.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله نویسندگان از تمام شرکت‌کنندگان، مسئولان و مدیران محترم و تمامی کسانی که در انجام این پژوهش همکاری داشتند، تقدیر و تشکر می‌کنند. همچنین از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی همدان به‌خاطر حمایت مالی از این مطالعه در قالب طرح شماره ۹۹۱۰۳۰۷۶۰۹ تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع

در نگارش این مقاله تضاد منافع وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی

کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی همدان پژوهش حاضر را تأیید کرد (IR.UMSHA.REC.1399.1076). پژوهشگر پس از گرفتن رضایت آگاهانه از

REFERENCES

- Martin P, Yarbrough S, Alfred D. Professional values held by baccalaureate and associate degree nursing students. *J Nurs Scholarsh.* 2003;**35**(3):291-296. PMID: 14562499 DOI: 10.1111/j.1547-5069.2003.00291.x
- Amiri E, Ebrahimi H, Vahidi M, Asghari Jafarabadi M, Namdar Areshatanab H. Relationship between nurses' moral sensitivity and the quality of care. *Nurs Ethics.* 2019;**26**(4):1265-1273. PMID: 29334818 DOI: 10.1177/0969733017745726
- Callister LC, Luthy KE, Thompson P, Memmott RJ. Ethical reasoning in baccalaureate nursing students. *Nurs Ethics.* 2009;**16**(4):499-510. PMID: 19528105 DOI: 10.1177/0969733009104612
- Haahr A, Norlyk A, Martinsen B, Dreyer P. Nurses experiences of ethical dilemmas: A review. *Nurs Ethics.* 2020;**27**(1):258-272. PMID: 30975034 DOI: 10.1177/0969733019832941
- Chen PP, Lee HL, Huang SH, Wang CL, Huang CM. Nurses' perspectives on moral distress: AQ methodology approach. *Nurs Ethics.* 2018;**25**(6):734-745. PMID: 27682425 DOI: 10.1177/0969733016664976
- Zirak M, Moghaddsiyan S, Abdollahzadeh F, Rahmani A. Moral development of nursing students of Tabriz University of Medical Sciences. *J Med Ethics Hist Med.* 2011;**4**(4):45-55. (in persian)
- Azizi A, Sepahvani M, Mohamadi J. The effect of nursing ethics education on the moral judgment of nurses. *J Nurs Educ.* 2016;**4**(4):1-8. (in persian)
- Goethals S, Gastmans C, de Casterlé BD. Nurses' ethical reasoning and behaviour: a literature review. *Int J Nurs Stud.* 2010;**47**(5):635-650. PMID: 20096413 DOI: 10.1016/j.ijnurstu.2009.12.010
- Sinclair J, Papps E, Marshall B. Nursing students' experiences of ethical issues in clinical practice: A New Zealand study. *Nurse Educ Pract.* 2016;**17**:1-7. PMID: 27038081 DOI: 10.1016/j.nepr.2016.01.005
- Comrie RW. An analysis of undergraduate and graduate student nurses' moral sensitivity. *Nurs Ethics.* 2012;**19**(1):116-127. PMID: 22183964 DOI: 10.1177/0969733011411399
- Dimitriadou M, Papastavrou E, Efstathiou G, Theodorou M. Baccalaureate nursing students' perceptions of learning and supervision in the clinical environment. *Nurs Health Sci.* 2015;**17**(2):236-242. PMID: 25377993 DOI: 10.1111/nhs.12174
- Erdil F, Korkmaz F. Ethical problems observed by student nurses. *Nurs Ethics.* 2009;**16**(5):589-598. PMID: 19671645 DOI: 10.1177/0969733009106651
- Kim YS, Park JH, Han SS. Differences in moral judgment between nursing students and qualified nurses. *Nurs Ethics.* 2007;**14**(3):309-319. PMID: 17459815 DOI: 10.1177/0969733007075865
- Rassin M. Nurses' professional and personal values. *Nurs Ethics.* 2008;**15**(5):614-630. PMID: 18687816 DOI: 10.1177/0969733008092870
- Shareinia H, Khodadadi E, Nedaei H, Hosseini M. Professional and ethical values in providing nursing care from nurses' perspective. *Iran J Nurs.* 2018;**31**(112):44-55. (in persian)
- Ayla IA, Ozyaziciplu N, Atak M, Surenlir S. Determination of professional values in nursing students. *Int J Caring Sci.* 2018;**11**(1):254-261.
- Bijani M, Tehranineshat B, Torabizadeh C. Nurses', nursing students', and nursing instructors' perceptions of professional values: A comparative study. *Nurs Ethics.* 2019; **26**(3):870-883. PMID: 28905676 DOI: 10.1177/0969733017727153
- Donmez RO, Ozsoy S. Factors influencing development of professional values among nursing students. *Pak J Med Sci.* 2016;**32**(4):988-993. PMID: 27648054 DOI: 10.12669/pjms.324.10616
- Fernández-Feito A, Basurto-Hoyuelos S, Palmeiro-Longo MR, García-Díaz V. Differences in professional values between nurses and nursing students: a gender perspective. *Int Nurs Rev.* 2019;**66**(4):577-589. PMID: 31378939 DOI: 10.1111/inr.12543
- Poorchangizi B, Borhani F, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Farokhzadian J. The importance of professional values from nursing students' perspective. *BMC Nurs.* 2019;**18**(1):26. PMID: 31312111 DOI: 10.1186/s12912-019-0351-1
- Kaya H, Işık B, Şenyuva E, Kaya N. Personal and professional values held by baccalaureate nursing students. *Nurs Ethics.* 2017;**24**(6):716-731. PMID: 26822298 DOI: 10.1177/0969733015624488
- Crisham P. Measuring moral judgment in nursing dilemmas. *Nurs Res.* 1981;**30**(2):104-110. PMID: 6907863
- Borhani F, Fazljoo S, Abbaszadeh A. Moral Reasoning Ability in Nursing Students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences. *Iran J Nurs.* 2014;**27**(90):102-109. (in persian)
- Weis D, Schank MJ. An instrument to measure professional nursing values. *J Nurs Scholarsh.* 2000; **32**(2):201-204. PMID: 10887722 DOI: 10.1111/j.1547-5069.2000.00201.x
- Parvan K, Hosseini F, Zamanzadeh V. Professional Values from Nursing Student's Perspective in Tabriz University of Medical Sciences: a Pilot Study. *Iran J Nurs.* 2012;**25**(76):28-41. (in persian)
- Weis D, Schank MJ. Development and psychometric evaluation of the Nurses Professional Values Scale--Revised. *J Nurs Meas.* 2009;**17**(3):221-231. PMID: 20069950 DOI: 10.1891/1061-3749.17.3.221
- Kurt F, Atay S, Arikan D. The level of ethical decision-making of nursing students. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics-Law History.* 2013;**21**:79-87.
- Sari D, Baysal E, Celik GG, Eser I. Ethical decision making levels of nursing students. *Pak J Med Sci.* 2018;**34**(3):724-729. PMID: 30034447 DOI:

- [10.12669/pjms.343.14922](https://doi.org/10.12669/pjms.343.14922)
29. Badri Gargari R, Mahmoodi F, Soltani N, Laripour R. Investigating and comparison the ethical reasoning level of nursing students aja university of medical sciences with nurses working in one of their affiliated hospitals. *Military Caring Sciences*. 2020;**7**(1):46-52. (in persian) [DOI: 10.29252/mcs.7.1.46](https://doi.org/10.29252/mcs.7.1.46)
  30. Fazljoos S, Abbaszadeh A, Loghmani L. Comparison of moral reasoning of nursing students and nurses in Meybod city in facing with dilemmas. *Med Ethics J*. 2018;**12**(43):1-9. (in persian)
  31. Baysal E, Sari D, Erdem H. Ethical decision-making levels of oncology nurses. *Nurs Ethics*. 2019;**26**(7-8):2204-2212. [PMID: 30343627](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30343627/) [DOI: 10.1177/0969733018803662](https://doi.org/10.1177/0969733018803662)
  32. Hoseini Fs, Parvan K, Zamanzadeh V. Professional values of the nursing students' perspective in type 1 universities of medical sciences. *Quarterly Journal of Nursing Management*. 2012;**1**(1):69-82. (in persian)
  33. Shahriari M, Baloochestani E. Applying professional values: the perspective of nurses of Isfahan hospitals. *J Med Ethics Hist Med*. 2014;**7**:1.
  34. Alfred D, Yarbrough S, Martin P, Mink J, Lin YH, Wang LS. Comparison of professional values of Taiwanese and United States nursing students. *Nurs Ethics*. 2013;**20**(8):917-926. [PMID: 23702893](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23702893/) [DOI: 10.1177/0969733013484486](https://doi.org/10.1177/0969733013484486)
  35. Lin YH, Wang LS. A Chinese version of the revised Nurses Professional Values Scale: reliability and validity assessment. *Nurse Educ Today*. 2010;**30**(6):492-498. [PMID: 19932928](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19932928/) [DOI: 10.1016/j.nedt.2009.10.016](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2009.10.016)